

Vzdelávacia oblasť	Umenie a kultúra
Názov predmetu	Výchova umením
Ročník	ôsmy
Škola	ZŠ Dunajská Lužná
Názov ŠkVP	
Kód a názov ŠVP	ISCED 2
Stupeň vzdelania	základné
Dĺžka štúdia	5 rokov
Forma štúdia	denná

PREDMET : VÝCHOVA UMENÍM

8.ročník: Časová dotácia: 1 hodina týždenne / 33 hodín ročne

CHARAKTERISTIKA PREDMETU:

Predmet výchova umením, ktorý patrí do vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra, nadväzuje na predmety hudobná výchova a výtvarná výchova v predchádzajúcich ročníkoch základnej školy. Má žiakom sprostredkovať živú skúsenosť umenia a svetové a národné kultúrne dedičstvo. Ťažiskovo vychádza z hudobného umenia a z vizuálnych umení – výtvarného, architektúry, dizajnu a filmu. Prierezovo obsahuje prvky literárneho a dramatického umenia.

Zámerom tohto predmetu je optimálne formovať osobnosť – emocionalitu a intelekt žiakov tak, aby si prostredníctvom tvorivých činností a komunikácie s umením vytvárali svoj autentický spôsob bytia. Prostredníctvom činnostného vyučovania, vzájomným prepojením tvorivého a objaviteľského princípu vytvárať predpoklady na poskytovanie zážitkov, radosti, pozitívnych životných podnetov a znalostí tak, aby sa umenie stalo imanentnou súčasťou života žiakov.

CIELE PREDMETU:

Kognitívne ciele

Na základe vedomostí o rôznych druhoch umenia, ktoré žiaci získajú predovšetkým vlastnou činnosťou:

- nadobudnú schopnosť uplatňovať tieto vedomosti pri aktívnom vnímaní a obsahovom sprístupňovaní umeleckých diel,
- spoznajú najvýznamnejších slovenských a svetových tvorcov diel rôznych umeleckých druhov a ich interpretov, diela typické pre kľúčové tendencie súčasného umenia, ako aj diela charakterizujúce štýlové znaky historických epoch;
- spoznajú najdôležitejšie vlastnosti vyjadrovacích prostriedkov rôznych umení, technické postupy, nástroje a médiá;
- na základe spoznávania a osvojovania si umeleckej výpovede domácich diel (výtvarných, hudobných, literárno-dramatických) v kontexte s európskou kultúrou získavajú úctu ku tvorcom a dielam svojej krajiny;

- na základe svojich činností v tomto predmete získavajú schopnosť vyjadrovať svoje emócie, vzťahy a postoje, teda komunikovať umeleckými prostriedkami, - nadobudnú schopnosť otvorene prijímať, hodnotiť a oceňovať umelecké diela a umelecké prejavy vlastného národa, ale i iných národov a etník;
- dokážu analyzovať, porovnávať a syntetizovať poznatky a podnety z prírodných vied, geografie, histórie, etiky, literatúry, cudzích jazykov a vyhodnocovať ich vplyv na umenie,
- dokážu vytvárať projekty, v ktorých budú syntetizovať vlastné i prevzaté nápady z jednotlivých umeleckých oblastí v intenciách polyestetickéj výchovy.

Socioafektívne ciele

- prostredníctvom precítania a pochopenia umeleckých diel žiaci dokážu prekonať svoj egocentrizmus a stotožniť sa do istej miery s autormi týchto diel (empatia) pri zachovaní svojich vlastných názorov a postojov (asertivita);
- uprednostňovať autentické tvorivé riešenia vo vlastnom vyjadrovaní prostriedkami umenia a pri vnímaní umeleckých diel;
- dokážu bez predsudkov pristupovať k vnímaniu a rozširovaniu umeleckých hodnôt rôznych kultúr,
- vedia prežívať výnimočnosť významných umeleckých osobností a hľadajú v ich tvorivých osudoch inšpiráciu pre vlastný život,
- získavajú schopnosti spolupracovať v tíme, prevziať zodpovednosť za plánovanie, propagáciu, realizáciu i prezentáciu vlastnej práce i skupinových projektov,
- chápu umenie v jeho mnohorakých podobách a súvislostiach nielen ako ušľachtilý spôsob vyplňania voľného času, ale aj ako prostriedok skvalitnenia a skultúrnenia svojho života.

Psychomotorické ciele

- na základe získaných zručností žiaci dokážu na primeranej úrovni realizovať svoje hudobné, výtvarné, pohybové a literárne predstavy a integrovať ich v individuálnych alebo skupinových projektoch;
- dokážu zostavovať auditívne, vizuálne i dramatické prvky do celkov tak, aby prostredníctvom nich vedeli vyjadriť svoje myšlienky, predstavy, postoje, a tak komunikovať s okolitým svetom;
- osvojujú si technické postupy potrebné na spracovanie materiálu (nahrávanie, montáž, strih, úprava akustického signálu, komunikácia a elaborácia prostredníctvom softvérov, vyhľadávanie umeleckých podnetov na internete a pod.

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE A ZRUČNOSTI

Základom výchovno-vzdelávacích stratégií predmetu *Výchova umením* je rozvoj predovšetkým kľúčových kompetencií ŠkVP – *Spôsobilosti vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry*, ďalej kompetencia – *Sociálne komunikačné spôsobilosti*.

Pre utváranie a rozvíjanie týchto kľúčových kompetencií využívame výchovné a vzdelávacie stratégie, ktoré žiakom umožňujú:

- poznať charakteristické diela a štýl kľúčových epoch európskeho umenia,
- poznať znaky ťažiskových tendencií moderného a súčasného výtvarného a hudobného umenia,
- orientovať sa v systémoch dizajnu a architektúry,

- poznať žánre filmu a základné tendencie v jeho vývoji,
- poznať najdôležitejšie médiá, nástroje a technické (realizačné) postupy v rôznych druhoch umenia,
- poznať základné vyjadrovacie prostriedky a kompozičné princípy v hudbe a vo výtvarnom umení,
- orientačne poznať najdôležitejších autorov svetového a slovenského umenia,
- diskutovať o umeleckých dielach,
- identifikovať a správne používať pojmy z podnetov ponúkaných z rôznych smerov hudobného a výtvarného umenia.

OBSAH

Súhrn cieľov a obsahu vzdelávania z predmetu výchova umením v 8. ročníku ZŠ vychádzajúc zo štátneho vzdelávacieho programu

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezová téma
Zvuk a obraz - JAZYK UMENIA 1. obraz v hudbe, hudba v obraze 1.1. vytváranie hudby na vybrané vizuálne artefakty	1.1. <i>M. P. Musorgskij: Obrázky z výstavy (aj aktualizované verzie); P. Hindemith: Maliar Mathis (M. Grünewald); E. Suchoň: Obrázky zo Slovenska ; (M. Benka, M. Bazovský, L. Fulla...); C. Debussy: Faunovo popoludnie (Renoire, Cézanne, Gogh, Gaugin...); M. Ravel: Zrkadlá, Gašpar noci...</i>	Žiak vie: hľadať hud. ekvivalenty k výtvarným dielam, hľadať príbeh a obraz v hudbe; interpretovať obraz (jeho dotváranie, oživovanie...) a umocňovať ho hudbou (pohybom, sprievodným slovom),	OSR PPZ MEV MUV PPZ
1.2. hľadanie výtvarných ekvivalentov k hudobnému jazyku, formám a druhom, štýlom	1.2. <i>Bachove fúgy – maľby fúgy (P. Klee, J. Weder, J. Albers, V. Kandinskij, F. Kupka); Sonáta – maľby sonáty (K. Čiurlionis) Kontrapunkt (R. Fila...) výtvarné vyjadrenie džezu, punku, rocku, rapu... Farebná hudba a kinetické umenie</i>	Žiak vie: vyjadrovať rôzne hudobné formy a žánre rôznymi výtvarnými formami; analógie medzi vyjadrovacími prostriedkami a kompozičnými princípmi, žánrami a štýlmi; môže ich vyjadrovať figuratívne alebo nefiguratívne.	OSR PPZ MEV MUV PPZ
2. vyjadrovacie prostriedky a ich štylizácia v hudbe a výtvarnom umení 2.1. štylizáčne variácie motívu, tvaru	2.1. <i>ukážky štylizácie a transformácie tvaru vo výtvarnom umení surrealizmus, imaginatívne tendencie – porovnať s kubizmom, impresionizmom, fauvizmom, neodadaizmom, konceptualizmom...; štylizácia tvaru v dizajne,</i>	Žiak vie: Využívať techniky: Kresba, kolorovaná kresba, maľba, modelovanie a v nich-geometrizácia, skryštalizácia, zahmlievanie, tvarové zmäkčenie, roztečenie, zoštíhlenie, stučnenie poľudštenie, hybridácia... , transformácia podoby smerom k inému motívu(tvaru)	OSR PPZ MEV MUV PPZ
2.2. štýl a výraz emócií v hudbe	2.2. <i>rôznosť štýlov v hudbe, F.Mendelssohn-Bartholdy: Sen noci svätajánskej, Piesne bez slov...; Fr. Liszt: Sen lásky; P.I. Čajkovskij:</i>	Žiak vie: vytvárať variácie, ponášky na obľúbené melódie a motívy z počutých skladieb; hrať na nástrojoch; hľadať ľudové,	OSR PPZ MEV MUV

	<i>Rómeo a Júlia; S. Prokofjev: Rómeo a Júlia; R. Wagner: Tristan a Izolda; E.H.Grieg: Lyrické kusy, Peer Gynt...</i>	umelé i populárne piesne s tematikou lásky, radosti, strachu... zostaviť scénu s emočným zameraním (vymýšľať dialógy, zhudobniť ich, príp. aj rapovať na hotové hudobné podklady;	PPZ
3. multimédiá – pohyb a dej prostredníctvom obrazu a zvuku 3.1. strihanie zvukov a filmových záberov; vytváranie obrazovo –zvukovej koláže	3.1. ukážky rôznych typov ozvučenia filmov; <i>rôzne filmové a hudobné žánre; videoumenie (video, videoperformancia, videoinštalácia, klip); elektronická hudba. Piesne populárnej hudby. Marián Varga, Emerson, Lake and Palmer, Bázlik: Spektrá, Pastierska elégia</i> <i>Hudobné softvéry a interaktívne programy pre prácu s PC. Literatúra a príručky k akustickým a technologickým problémom nahrávacieho štúdia.</i>	Žiak vie: vybrať zvuk a krátky filmový záber z archívu (edukačné DVD); generovať počítačové zvuky a kombinovať zvuky a obraz; tvoriť vlastné zvuky prostredníctvom elektronického nástroja, mikrofónu a vlastného hlasu, ruchov rôznych nástrojov...; ozvučovať zábery zvukmi; prezentovať výstupy a diskutovať o rôznosti výrazov; využiť počítačové programy k hudobnej, výtvarnej výchove.	OSR PPZ MEV MUV PPZ
TRADÍCIA A IDENTITA 4. umenie a náboženstvo/ umenie baroka. Človek a viera 4.1. vyjadrenie posvätného a transcendentna	4.1. využiť materiál z etickej a náboženskej výchovy; sakrálna skladby (omše, requiem, modlitby, chorály, pašie, napr. od: J.S.Bacha, L.v.Beethovena, W.A.Mozarta, G.Verdiho, G.Pucciniho, Honeggera, Hindemitha, Pendereckého.....); porovnať spirituál, gospel. 4.2. baroková architektúra maľba a sochárstvo; iluzionizmus v službe architektúry; púte, kalvárie; biblické motívy, postava Krista (vo výtvarnom umení, filme, muzikále); porovnať so súčasnou sakrálnou architektúrou.	Žiak vie: Vypočuť si skladbu a diskutovať o nej, hudbe, ktorá pôsobí meditatívne, posvätné; porovnávať s hudbou iných kultúr.	OSR PPZ MEV MUV PPZ
4.2. baroková architektúra, barokový objekt, maliarstvo a sochárstvo		Žiak vie: pripraviť návrh barokového objektu, napr. relikviára: - návrh a realizácia „relikviára“ pre ruku, nohu, ucho, kvetinu, knihu, predmet ... z rôznych materiálov; alt.: kresliť prvky barokovej architektúry (kolonáda, priečelie, kopula...).	OSR PPZ MEV MUV PPZ
5. prostredie a situácia / väzby hudby a výtvarného umenia na konkrétne prostredie 5.1. inštalácia in situ	5.1. umenie inštalácie, umenie vo verejných priestoroch (site specific). 5.2. Čechomor, Hradištan <i>Originálny pražský synkopický orchester slovenský folk, Bratislava Hot Serenaders</i> <i>Funny Fellows, Banda S. Smetanu</i> <i>World Music, Etno, mestský folklór, "garážová" hudba, subkultúrne</i>	Žiak vie: dotvoriť priestor (školy, klubovne, pamiatky...) inštalovaním prvkov (predmety, zrkadlá, materiály, maľba, kresba, grafiti), ktoré pozmenia jeho význam	OSR PPZ MEV MUV PPZ
5.2. mestské a vidiecke korene		Žiak vie: vytvárať hudobno-scénické modely,	OSR PPZ

umenia	<i>žánre, šanzón, kaviarenská hudba, diskotéková hudba, dychovka, ľudová hudba...</i>	typické pre život v meste a na dedine: diskotéka, oslavy Nového roka na námestiach, pouliční muzikanti, svadba na úrade, pohreb v krematóriu - dožinky, dedinská svadba (pohreb), zábava s dychovkou, s folklórnym súborom, hasičský bál - žiaci vyberajú hudbu a píšú scenáre...	MEV MUV PPZ
PRIENIKY UMENÍ 6. divadlo a tanec /spojenie s hudbou a dizajnom. Človek medzi ľuďmi 6.1. interdisciplinárny projekt hudobnej performance:	6.1. J. Cage a jeho happeningy; M. Adamčiak (orchester pod vodou); B. Felix: Harlekýn, klavírne koncerty Bacha, Mozarta, Beethovena, Chopina, Liszta, Rachmaninova (úryvky) Husľ. koncerty Vivaldiho, Paganiniho... – Piesne a témy k variáciám (Mozart, Schubert) - Smetana: Šárka, Libuše; Musorgskij: Gnomus; Beethoven: Coriolanus, Egmont; Schubert: Grétku pri kolovrátku, Verklikár, Krásna mlynárka; Ravel: Pavana za mŕtву infantku; tance rôznych období a žánrov.	Žiak vie: pohybovo prezentovať rôzne charaktery na improvizovanú hudbu vhodného výrazu; -predviesť tanečné kreácie; výtvarné stvárnenie charakterov podľa hudby; líčenie, masky, návrh kostýmu; literárny dialóg, monológ, rozhovor - jeho zhudobňovanie alebo podkresľovanie vybranou hudbou...	OSR PPZ MEV MUV PPZ
7. portrét spolužiaka 7.1. literárny opis spolužiaka 7.2. fotografický portrét	<i>Ukážky popisov osôb z literatúry; malby a sochy portrétu v dejinách umenia; ukážky karikatúry; rozprávanie o funkciách portrétu od magického ponímania až po reklamu,</i>	Žiak vie: Vytvoriť opis, jeho tváre postavy, zvykov, vkusu ... Žiak vie: Vytvoriť fotografiu so správnym osvetlením, výrazom, orámovaním – výsekom reality (reklamná fotografia)	OSR PPZ MEV MUV PPZ
7.3. kresba hlavy	Musorgskij: Gnomus z Kartiniiek, Smetana: Šárka, J. Stivín: Temperamenty (džezové štúdio), Grieg: Solvejgina pieseň lásky, výber z Lyrických kusov atď.	Žiak vie: kresliť podľa modelu; snaha o výstavbu proporcií; na základe kresby pokus o karikatúru,	OSR PPZ MEV MUV PPZ
7.4. mentálny portrét ľudskej osobnosti v hudbe		Žiak vie: pohybovo prezentovať charakter ľudskej osobnosti na improvizovanú hudbu vhodného výrazu; - výtvarne stvárniť charakter podľa hudby;	OSR PPZ MEV MUV PPZ
Legenda:	OSR – Osobnostný a sociálny rozvoj ENV – Environmentálna výchova MEV – Mediálna výchova MUV – Multikultúrna výchova DOV – Dopravná výchova OŽZ – Ochrana života a zdravia PPZ – Tvorba projektu a prezentačné zručnosti		

Zoznam aplikovaných prierezových tém v 8.ročníku

PT: 1. Osobnostný a sociálny rozvoj:

- Rozvoj sebadôvery.
- Prevziať zodpovednosť za svoje konanie.
- Rozvoj tvorivosti.
- Rozvoj logického myslenia výchova k tolerancii.
- Rozvoj sociálnych zručností potrebných pre život a spoluprácu.

PT: 2. Environmentálna výchova

- Rozvoj pocitu zodpovednosti vo vzťahu k životnému prostrediu.
- Ochrana a šetrenie vody a ovzdušia.
- Ochrana životného prostredia.
- Separácia odpadu.

PT: 3. Mediálna výchova

- Veku primerané využitie PC programov a internetu, masmédií.
- Boj proti závislosti na počítačoch, mobiloch a PC hrách
- Vyhľadávanie informácií

PT: 4. Ochrana života a zdravia

- Rozvoj zodpovednosti za svoje zdravie aj zdravie iných.
- Zásady poskytnutia prvej pomoci.
- Zvládať situácie vzniknuté vplyvom priemyselných a ekologických havárií, dopravnými nehodami, živelnými pohromami a prírodnými katastrofami.

PT: 5. Tvorba projektu a prezentačné schopnosti

- Prezentácia svojej a skupinovej práce, písomne aj verbálne.
- Získavanie a spracovanie informácií.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

8.ročník

Žiak vie:

- hľadať hud. ekvivalenty k výtvarným dielam, hľadať príbeh a obraz v hudbe; interpretovať obraz (jeho dotváranie, oživovanie...) a umocňovať ho hudbou (pohybom, sprievodným slovom),
- vyjadrovať rôzne hudobné formy a žánre rôznymi výtvarnými formami; analógie medzi vyjadrovacími prostriedkami a kompozičnými princípmi, žánrami a štýlmi; môže ich vyjadrovať figuratívne alebo nefiguratívne.
- Využívať techniky: Kresba, kolorovaná kresba, maľba, modelovanie a v nich- geometrizácia, skryštalizácia, zahmlievanie, tvarové zmäkčenie, roztečenie, zoštíhlenie, stučnenie polúďštenie, hybridácia... , transformácia podoby smerom k inému motívu(tvaru)

- vytvárať variácie, ponášky na obľúbené melódie a motívy z počutých skladieb; hrať na nástrojoch; hľadať ľudové, umelé i populárne piesne s tematikou lásky, radosti, strachu... zostaviť scénu s emočným zameraním (vymýšľať dialógy, zhudobniť ich, príp. aj rapovať na hotové hudobné podklady;
- vybrať zvuk a krátky filmový záber z archívu (edukačné DVD); generovať počítačové zvuky a kombinovať zvuky a obraz; tvoriť vlastné zvuky prostredníctvom elektronického nástroja, mikrofónu a vlastného hlasu, ruchov rôznych nástrojov...;
- ozvučovať zábery zvukmi; prezentovať výstupy a diskutovať o rôznosti výrazov;
- využiť počítačové programy k hudobnej, výtvarnej výchove
- vypočuť si skladbu a diskutovať o nej, hudbe, ktorá pôsobí meditatívne, posvätné; porovnávať s hudbou iných kultúr.
- pripraviť návrh barokového objektu, napr. relikviára: návrh a realizácia „relikviára“ pre ruku, nohu, ucho, kvetinu, knihu, predmet ... z rôznych materiálov; alt.: kresliť prvky barokovej architektúry (kolonáda, priečelie, kopula...).
- dotvoriť priestor (školy, klubovne, pamiatky...) inštalovaním prvkov (predmety, zrkadlá, materiály, maľba, kresba, grafiti), ktoré pozmenia jeho význam
- vytvárať hudobno-scénické modely, typické pre život v meste a na dedine: diskotéka, oslavy Nového roka na námestiach, pouliční muzikanti, svadba na úrade, pohreb v krematóriu - dožinky, dedinská svadba (pohreb), zábava s dychovkou, s folklórnym súborom, hasičský bál - žiaci vyberajú hudbu a píšú scenáre...
- pohybovo prezentovať rôzne charaktery na improvizovanú hudbu vhodného výrazu; -predviesť tanečné kreácie; výtvarné stvárnenie charakterov podľa hudby; líčenie, masky, návrh kostýmu; literárny dialóg, monológ, rozhovor - jeho zhudobňovanie alebo podkresľovanie vybranou hudbou...
- Vytvoriť opis, jeho tváre postavy, zvykov, vkusu ...
- Vytvoriť fotografiu so správnym osvetlením, výrazom, orámovaním – výsekom reality (reklamná fotografia)
- kresliť podľa modelu; snaha o výstavbu proporcií; na základe kresby pokus o karikatúru,
- pohybovo prezentovať charakter ľudskej osobnosti na improvizovanú hudbu vhodného výrazu;
- výtvarne stvárniť charakter podľa hudby;

STRATÉGIE VYUČOVANIA:

Učiteľ sa usiluje o to, aby poskytoval podnety pre hudobnú aktivitu žiakov, preto odporúčame:

- skupinové, projektové, diferencované vyučovanie; návštevu hudobných podujatí, besedy,
- zážitkové, kognitívne, skúsenostné metódy, dialóg a diskusiu, metódy hrania rolí;
- špecifické metódy: intonačná metóda s použitím relatívnej solmizácie, imitačná a kombinovaná metóda osvojovania piesní, riadené objavovanie hudby, informačno- receptívna metóda, improvizácia.
- moderné vyučovacie metódy, využitie interaktívnej tabule a rozmanitých internetových vzdelávacích portálov

KRITÉRIÁ HODNOTENIA:

Predmet výchova umením hodnotíme známkou, ktorú by malo dopĺňať slovné hodnotenie učiteľa. Hodnotenie má mať motivačný charakter podložený poznaním individuality dieťaťa. Hodnotíme podľa Metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy.

UČEBNÉ ZDROJE:

Učebnica	Materiálne učebné prostriedky	Ďalšie zdroje
Učebnice	Hudobný a obrazový materiál	Internetové zdroje Odborné publikácie s výtvarnou a hudobnou tematikou

Zodpovedná: Mgr. Barbora Brodzianska